

doklásképpen arra az általános elvre hivatkozott, hogy háború vagy háborús veszély idején minden állampolgár köteles személyének és javainak felajánlásával megvédelmezni hazáját.

Az 1939. évi II. tc.⁶ szabályozta a honvédelem rendszerének minden részletét, meghatározta a Legfelsőbb Honvédelmi Tanács, a félkatonai leventeintézmény, a katonai szolgálat és a légvédelem feladatkörét, valamint szervezeti felépítését. Ez a törvény nem irányult kifejezetten a zsidók ellen (a második zsidótörvény ekkor előkészületi szakaszában tartott), mégis egyes rendelkezései törvényes alapot szolgáltatottak a kötelező munkaszolgálat bevezetéséhez, illetve jogilag igazolták a német megszállás alatt hozott kíméletlen rendszabályokat. Ebben a tekintetben a legfontosabbnak azokat a rendelkezéseket tekinthetjük, amelyeket a 87–94., valamint a 141. paragrafusok tartalmaznak. Az előbbieket kimondták, hogy minden 14–70 év közötti személy munkára vezényelhető a nemzet védelme érdekében, és kötelesek ezeket a munkákat fizikai és szellemi képességeikhez mérten kielégítően végezni, az utóbbi rendkívüli hatalommal ruházta föl a kormányt háború vagy háborús veszély idejére.

A munkaszolgálat jogi alapját a 230. paragrafus teremtette meg. Ennek első cikkelye leszögezte, hogy minden olyan magyar állampolgár, aki 21. életévét elérte és a katonai szolgálatra tartósan alkalmatlannak minősítették, kötelezhető arra, hogy „közérdekű munkaszolgálatot” teljesítsen, egy-egy alkalommal három hónapot meg nem haladó időtartamban, különleges munkatáborban. Első pillantásra nem is nagyon derült ki, hogy a munkaszolgálat intézménye milyen szándékokat szolgált és milyen méretűre tervezték. Felületesen nézve nem tűnt kizárólagosan, vagyis szükségképpen hátrányosan megkülönböztető természetű intézkedésnek, ugyanis az eredeti terv szerint a munkaszolgálatosok ugyanolyan egyenruhát, ugyanazt a zsoldot és ellátmányt kapták volna, mint a rendes katonák. A gyakorlatban azonban hamar bebizonyosodott, hogy a Horthy-korszak kezdeti elgondolása kél új életre, vagyis a „megbízhatatlanok” – és a kommunistákat, valamint a zsidókat természetesen ide sorolták – szisztematikus kirekesztése a katonai szolgálatból. A törvénynek ez volt az elsődleges, bár ki nem mondott célja. Arra használták, hogy kizárjanak vele a hadseregből minden potenciálisan „megbízhatatlan” elemet, s a harmincas években ilyenek számítottak bizonyos nemzeti kisebbségek (a románok, a szerbek és a szlovákok) és nem utolsósorban a zsidók, akiket fokozatosan az ország társadalmi-gazdasági életéből is el akartak távolítani. A munkaszolgálatnak a szigorúan vett katonai, honvédelmi célzata ezért másodrendű fontossággal bírt csupán.